

**СИСТЕМА
НАЦІОНАЛЬНИХ
ПРІОРИТЕТІВ
У ВИХОВАННІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

ПЛАН

1. Зародження, становлення і розвиток національної системи виховання.
2. Мета, завдання національного виховання.
3. Національна ідея та ідеал національного виховання.
4. Характеристика основних принципів та складових галузей української народної педагогіки.
5. Аналіз компонентів: національний характер, темперамент, національний спосіб мислення, народна мораль, етика, народна естетика, народний світогляд, народна філософія, народна ідеологія, національна свідомість та самосвідомість.
6. Роль учителя початкових класів у системі національного виховання дітей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр; Академія", 2001. - 576 с.
- 2. Мельничук С.Г. Педагогіка (Теорія виховання). Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 288 с.
- 3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид. - 1999 р. - 350с.
- 4. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузьяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. - 2-е вид., випр. і доп. - Вінниця: Книга - Вега", 2003. - 416с.
- 5. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. – К., Рад. Школа, 1985. – 312 с.
- 6. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - К.: Академвидав, 2003. - 528 с.

ЕТАПИ ЗАРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

1. Дохристиянський період - спеціальних шкіл не було. Виховання у процесі праці: хлопці - полювання, дівчата – збиральництво.
2. Київська Русь - феодальна держава. Періоди: 1) Поява духовного слова. 2) Прийняття християнства. З прийняттям християнства розвивались ринкові відносини З'являється мережі різних шкіл.
3. Період Українського Відродження 14-17ст. - розквіт національної системи виховання. Широка мережа шкіл. Декілька етапів навчання: сім'я, школа, ЗВО. З'являються перші ЗВО: Києво-Могилянська Академія 1616р., Львівській університет 1661 р. Братські школи - основна мета протистояти польським католицьким школам. Були рукописні азбуковники, словники. Перший друкований слов'янський буквар наприкінці 16 ст., 44 монастиря. Багато церквей. Біля них школи.
4. 17-19 століття - Річ Посполита, Російська імперія, Кримське Ханство - Україна під гнітом.
5. 20-те століття - революція 1917р. Національна система виховання набула радянських принципів та змісту соціалістичного суспільства.
6. 1991 р. та по теперішній час - Незалежна Україна - склалися всі умови для розвитку національної системи виховання.

Національне виховання – це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв та ін., покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід, надбання попередніх поколінь. Науково обґрунтоване, правильно організоване національне виховання відображає історичну ходу народу, перспективи його розвитку.

Актуальність створення системи національного виховання в умовах творення Української державності визначається потребами суспільства у всебічній активізації інтелектуального і духовно-творчого потенціалу національних та загальнолюдських цінностей, суперечливими процесами входження особистості в соціальне життя, необхідності забезпечення єдності, наступності та послідовності виховних впливів різних соціальних інститутів, постійного коректування виховного процесу.

МЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу, його національної ментальності, спорідненості світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які передбачають національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і талантів.

ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

- розвивати природні задатки дитини, її тіло і дух, зміцнювати здоров'я нації;
- виховувати підростаюче покоління в дусі пізнання і збереження духовної культури людини;
- проявляти турботу про формування інтелектуально розвиненої і духовно багатой особистості;
- виховувати національну свідомість і самосвідомість, національний характер, світогляд, гуманістичні ідеали тощо;
- формувати у молодого покоління загальнодержавні інтереси і потреби;
- формувати патріотичні почуття;
- формувати людину-творця.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ

Найважливішою громадською рисою є сформованість національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України.

Виховання національної самосвідомості передбачає усвідомлення молоддю своєї етнічної спільності, національних цінностей (мови, території, культури), відчуття своєї причетності до розбудови національної державності, патріотизм, що сприяє утвердженню власної національної гідності, внутрішньої свободи, гордості за свою землю.

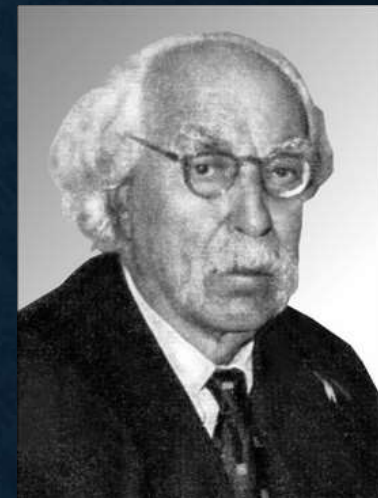
Національна ідея має бути не просто атрибутом національної свідомості, суто духовним феноменом, а поштовхом до практичних справ, як було у кращих синів і дочок нашого народу споконвіку.

ІДЕАЛ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Ідеал — уявлення про взірець людської поведінки і стосунки між людьми, що виходять із розуміння мети життя.

Ідеал національного виховання найглибше розкрито у працях українського педагога Григорія Ващенко («Виховний ідеал», «Виховна роль мистецтва» та ін.). В основі ідеалу національного виховання, яким його бачить автор, — загальнолюдські та національні цінності, що є духовним надбанням народу. До загальнолюдських цінностей належить моральний закон творення добра та боротьби зі злом, пошук правди, справедливості, сповідування ідеалів любові та краси.

На думку Г. Ващенко, ідеал національного виховання ґрунтується на двох головних цілях: служіння Богові та своїй нації. Бог — це абсолютна Правда, Любов, Справедливість, Краса.

НАРОДНА ПЕДАГОГІКА

Уперше цей термін запровадив український педагог Олександр Духнович (1803-1865) у підручнику "Народна педагогія в пользу училищ и учителей сельских".

Народна педагогіка - галузь педагогічних знань і досвіду народу, що виявляється в домінуючих у нього поглядах на мету, завдання, засоби і методи виховання та навчання.

ПРИНЦИПИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

- принцип природовідповідності (розвивати задатки в дитині закладені природою);
- принцип етнізації (виховання самосвідомості);
- принцип культуровідповідності;
- принцип гуманізації і демократизації;
- принцип врахування вікових, статевих і індивідуальних особливостей;
- принцип систематичності педагогічного впливу;
- принцип посильного залучення дітей до трудової діяльності;
- принцип творчого ставлення до дійсності;
- принцип утвердження життєвого оптимізму.

СКЛАДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

- **Народне дитинознавство** - це усталені погляди на дітей, емпіричні знання про умови і рушійні сили розвитку людських якостей, відомості про фізіологічні особливості розвитку дітей, знання періодів, етапів життя і підготовки до дорослого життя.
- **Українське родинознавство (фамілістика):** об'єднує знання і досвід народу щодо створення міцної, здорової і щасливої сім'ї. Це наука про сім'ю, про вплив родичів на дитину, яка показує як формувати культ матері, батька.
- **Народна дидактика:** здобутки в галузі розвитку менталітету нації, що виявляються у поглядах на принципи, зміст та методи навчання, на розвиток розумових здібностей дитини. Реалізуються через мову, загадки, прислів'я, приказки, через залучення до посильної праці і спілкування з природою. Це досвід батьків в галузі навчання дітей, розвитку розуму, кмітливості.

СКЛАДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

- **Народна педагогічна деонтологія:** це те обов'язкове, без чого немислиме істинне виховання справжньої людини (почуття приязні до інших народів, шанобливе ставлення до рідної землі та культури, до матері, історії, традицій). Основні джерела деонтології: фольклор, краєзнавство, звичаї, традиції, обряди народний календар.
- **Родинна педагогіка:** батьки є головними природними вихователями, головний виховний вплив яких йде через слово, приклад, уклад життя, мікроклімат сім'ї. Народна мудрість соціалізації дитини в сім'ї йде завдяки передачі їй дорослими духовного і виробничого досвіду, прищеплення культури поведінки.

КОЗАЦЬКА ПЕДАГОГІКА

- Своєрідним феноменом народної педагогіки в Україні є **козацька педагогіка** - знання і досвід формування козака-лицаря, мужнього громадянина з яскраво вираженою українською національною свідомістю, твердою волею і характером.
- Джерелами народної педагогіки є фольклорні твори, етнографічні матеріали, народні звичаї, традиції, свята, іграшки та ін.

КОМПОНЕНТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

- **національна психологія** — психологію працюючого господаря, вмілого хлібороба, захисника прав особистості і державної незалежності, духовної спадщини народу;
- **національний характер і темперамент** — вічне правдошукання, гостинність і щедрість, ласкавість і талановитість, ніжність і глибокий ліризм, свободолюбивість і душевне багатство;
- **національний спосіб мислення** — своєрідна істотність, завдяки чому зі століття в століття відтворюються і розвиваються самобутня українська культура і духовність;
- **народна мораль, етика** — людяність, доброта, милосердя, співпереживання як найбільші духовні надбання;
- **народна естетика** — краса поведінки, привабливий стиль життя, доброзичливе ставлення до людей, вміння вживати, готувати смачну їжу;
- **народна правосвідомість** — життя за законами добра і краси, правди і справедливості, гідності і милосердя;
- **національна філософія** — самобутня система ідей, поглядів народу на суспільство, всесвіт, на духовний світ людини, проблему її долі; національний світогляд — система поглядів, переконань, ідеалів, які складають основу національної духовності;
- **національна ідеологія** — ідейне багатство нації, система філософських, політичних, правових, економічних, моральних, естетичних та релігійних поглядів, ідей, переконань;
- **національна свідомість та самосвідомість** — відчуття усвідомлення гордості за приналежність до української нації.

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Національна система виховання реалізується вчителем через:

- **рідну мову** (мова передає нащадкам досвід попередніх поколінь і є показником духовної культури народу);

- **Фольклор:** пісні, байки, легенди, міфи, казки, загадки, прислів'я, приказки (у ньому відображено весь історико-культурний шлях народу);

- **родинно-побутову культуру** (вона представлена виховними традиціями, що об'єднують минуле і майбутнє;

- **народний календар, природа, прикмети** (це енциклопедія народної мудрості);

- **національні символи і національну символіку** (тобто систему знаків, що уособлюють в собі закріплення права роду);

- **національне мистецтво** (ДПМ, музика, хореографія тощо)

- Петрівківський розпис — не лише народне мистецтво, що зберігає традиції оздоблення українського житла, але й сучасний живопис, який розвивається та набуває нових рис.
- 5 грудня 2013 року петрівківський розпис було включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

